

KATOLÍCKY

učiteľ

*Časopis pre učiteľov náboženskej výchovy
a učiteľov katolíckych škôl*

nulté číslo /2006

nepredajné

*O vyhodnotení Teleprojektu „Ján Pavol II.“
sa dočítate na strane 5-6.*

Obsah

Editoriál.....	3
■ Európsky sociálny fond	
Očakávaná podpora z ESF	3
■ Info	
Biblická olympiáda	4
Biblia očami detí a mládeže	4
Vyhodnotenie Teleprojektu Ján Pavol II.....	5-6
Maturita „po novom“ z náboženstva	6
Štátna školská inšpekcia.....	6
■ Diecézne katechetické úrady	
DKÚ Košického apoštolského exarchátu.....	7
■ Katolícke školy	
Katolícke školy v Bratislave	8-9
■ Metodický poradca	
Časovotematický plán z náboženskej výchovy.....	10-11
■ Názory odborníkov	
ThDr. Jozef Škantár, PhD.: Školské vyučovanie náboženstva - skutočnosť a perspektíva	12
PaedDr. Ján Dravecký: Katolícke školy v legislatíve Slovenskej republiky	13
■ Reforma vzdelávania	
Reforma vo vyučovaní náboženskej výchovy	14
■ Pripravujeme	
Výchovné projekty pre katolícke školy.....	15
■ Nové publikácie	
Generácia Jána Pavla II.	15
Metodická príručka hospitácie Katolíckeho náboženstva.....	15

V nasledujúcom čísle:

Dojmy z Fóra pedagogiky

Nové témy Teleprojektu „Ján Pavol II.“ pre školský rok 2006/07

Predstavenie Teleprojektu „Koncil“

Biblická olympiáda

Diecézne katechetické úrady

Katolícke školy

Logo Katolíckeho pedagogického a katechetického centra sa skladá z dvoch plamienkov, ktoré spája kríž. Plamienky symbolizujú dary Ducha Svätého. Červená farba predstavuje lásku a obetu, oranžová žiaru a silu Ducha Svätého. Kríž spája obidva plamienky, čím predstavuje zjednotenie. Plameň symbolicky vystupuje nahor k Bohu. Veríme, že sa nám s pomocou Boha podarí vzbudiť u našich katechetov a učiteľov túžbu po múdrosti, ktorú odovzdajú svojim zverencom, a ktorí ich samých privedú nahor – k Bohu.

Ďakujeme RENOVABIS za finančnú podporu a za dôveru, vďaka ktorej KPKC mohlo úspešne zahájiť svoju činnosť.

Redakcia: Katolícke pedagogické a katechetické centrum, n.o., Levočská 10, 052 01 Spišská Nová Ves, tel.: 053/442 41 90, kpkc@kpkc.sk, www.kpkc.sk.
Foto na titulnej strane: odovzdávanie víťaznej ceny Zuzke Ličkovej v Teleprojekte Ján Pavol II., snímky: archív KPKC, Náklad: 3000 ks, rok vydania: 2006.
Vydané s finančnou podporou Európskeho sociálneho fondu. Kopírovanie a publikovanie článkov a fotografií len s povolením vydavateľa.

Milí priatelia,

možno pri pohľade na titulnú stranu ste si povedali, že Katolícky učiteľ tu už preda bol. Áno, bol, je a bude. Katolícki učители pôsobili na Slovensku už veľmi dávno a verím, že budú aj veľmi dlho. A čo sa týka časopisov, aj tie tu boli. Napríklad katolícky časopis Cyril a Metod určený pre Cirkev a školu, ktorý začal vychádzať v roku 1850 v Banskej Štiavnici a mnohé iné.

Počas krátkej doby existencie Katolíckeho pedagogického a katechetického centra som sa stretla s riaditeľmi a učiteľmi katolíckych škôl i katechétmi, ktorí často rozprávali o nedostatočnej informovanosti na celoslovenskej úrovni. Už vtedy mi bolo jasné, že musíme prísť s časopisom, ktorý bude informátorom a zároveň aj odborným poradcom.

Na Slovensku je okolo 3000 katechétov a približne rovnaký počet učiteľov katolíckych škôl, ktorým chceme Katolíckeho učiteľa venovať. Štartujeme nultým číslom. Ešte bez redakčnej rady. Preto sa v tejto chvíli obraciam na Vás, aktívni učители, ktorí ste ochotní a máte chuť pravidelne prispievať do Katolíckeho učiteľa a máte záujem stať sa členom redakčnej rady, napíšte nám. Niektorí ste už prejavili svoj záujem a to nás veľmi teší. Každý začiatok je ťažký. Aj KPKC prišlo na svet nie ľahkou cestou. Ale je tu, má už jeden rok a práve sa učí chodiť. Verím, že spoločnými silami a s Božím požehnaním ho vychováme a v budúcnosti prinesie ovocie.

e d i t o r i á l

Očakávaná podpora z Európskeho sociálneho fondu

Európsky sociálny fond

S radosťou vám chceme oznámiť, že s projektom ďalšieho vzdelávania učiteľov katolíckych škôl a učiteľov náboženskej výchovy sme boli úspešní. Ministerstvo školstva SR nám potvrdilo finančnú podporu vo výške 5 174 400 Sk. Z prostriedkov ESF budeme financovať nasledujúce vzdelávania:

Vzdelávací program výchovy k manželstvu a rodičovstvu „Život a Láska“, ktorého autorkou je Wanda Elzbieta Papis z Poľska. Ďalším je vzdelávací program „Spoločne objavujeme dar“ so zameraním na hľadanie zmyslu života mladého človeka a na vplyv prostredia na jeho život. Autorom je Jozef

Šeling a vzdelávací program s názvom „Integratívne biblické vyučovanie a prístup ku kreatívnej činnosti“.

K programom financovaným z Európskeho sociálneho fondu budú patriť aj nasledujúce:

1. Školenie vedúcich predmetových komisií a metodických združení katolíckych škôl (16 hodín kurz)
2. Spiritualita riaditeľa katolíckej školy (32 hodín kurz)
3. Prieběžné vzdelávanie „Maturita z katolíckeho náboženstva po novom“ (32 hodín kurz)

4. Vzdelávanie tvorcov osnov predmetu náboženská výchova/náboženstvo (200 hodín kurz)

Všetky vzdelávania odštartujeme v školskom roku 2006/2007. V prípade záujmu o niektoré zo vzdelávaní sa môžete prihlásiť do 31.7.2006 prostredníctvom internetu na kpkc@kpkc.sk. Po prihlásení vám zašleme záväznú prihlášku. Tí, ktorí ste tak už urobili, obdržite od nás v najbližšej dobe záväznú prihlášku.

Blížšie informácie na www.kpkc.sk

Wanda Elzbieta Papis

Integratívne biblické vyučovanie, ilustračné foto

Biblická olympiáda

Cieľom Biblickej olympiády je výchova k hodnotám a medziľudským vzťahom na základe spoznávania biblických postáv a udalostí. Každoročne sa súťaží v dvoch kategóriách:

1 kategória: žiaci druhého stupňa ZŠ; žiaci primy až kvarty osemročných gymnázií,

2 kategória: žiaci stredných škôl a SOU; žiaci kvinty až oktávy osemročných gymnázií.

V tomto školskom roku boli súťažné úlohy tvorené z Druhej knihy Machabejcov a z Evanjelia podľa Jána. Celoslovenské kolo sa uskutočnilo v dňoch 17. až 19. mája v Mariánke pri Bratislave.

Výsledky v kategórii základných škôl:

1. miesto - Košická arcidiecéza, Základná škola s MŠ sv. Petra a Pavla, Belá nad Cirochou
2. miesto - Banskobystrická diecéza, Základná škola s MŠ Š. Moyzesa, Žiar nad Hronom - *najlepšia scénka*
3. miesto - Spišská diecéza, Základná škola, Bobrovec
4. miesto - Rožňavská diecéza, Základná škola, Jaklovce

5. - 6. miesto - Prešovská eparchia, Základná škola, Hanušovce nad Topľou
- Bratislavsko-trnavská arcidiecéza, Osemročné gymnázium sv. Uršule, Bratislava
7. miesto - Nitrianska diecéza, Základná škola Limbová, Žilina
8. miesto - Košický apoštolský exarchát, Základná škola Bernoláková, Košice

Výsledky v kategórii stredných škôl:

1. miesto - Banskobystrická diecéza, Katolícke gymnázium Š. Moyzesa, Banská Bystrica
2. miesto - Spišská diecéza, Gymnázium sv. Mikuláša, Stará Ľubovňa
3. miesto - Bratislavsko-trnavská arcidiecéza, Gymnázium J. Fándlyho, Šaľa

Najlepšia scénka

4. - 5. miesto - Prešovská eparchia, Gymnázium Duchnovičova, Medzilaborce
- Rožňavská diecéza, Prvé slovenské literárne gymnázium, Revúca
6. miesto - Nitrianska diecéza, Stredná zdravotnícka škola sv. Františka z Assisi, Čadca
7. miesto - Košická arcidiecéza, Gymnázium sv. Františka z Assisi, Vranov nad Topľou
8. miesto - Košický apoštolský exarchát, Cirkevné gymnázium, Trebišov

Vítazi I. kategórie

Vítazi II. kategórie

„Biblia očami detí a mládeže“

Výtvarná súťaž „Biblia očami detí a mládeže“ sa na Slovensku uskutočňuje už niekoľko rokov. Jej cieľom je zaangažovať do vnímania a prežívania biblických dejín čo najviac detí a mládeže. Najmä tie, ktoré sa priamo nezapojili do vedomostnej súťaže Biblickej olympiády. Deti súťažili v ôsmich

kategóriách. V tomto školskom roku po prvý krát súťažili aj deti špeciálnych škôl s mentálnym postihnutím a deti slabozraké a nevidiace. V budúcom školskom roku ponúkame ďalšiu kategóriu pre deti z materských škôl. Tohtoročné výsledky celoslovenského kola a víťazné práce nájdete na www.kpkc.sk

Dominika Prosnanová: Archanjel Gabriel

Nikoleta Grocholová: Ježiš sa stretáva s maličkými

Pavol Pecha: Stvorenie sveta

Témy boli rôzne. Ján Pavol II. a jeho cesty, Ján Pavol II. a deti, Ján Pavol II. a mládež, Ján Pavol II. a ľudskosť. Do teleprojektu prišlo 254 prác. My s Luciou sme sa rozhodli pre tému nám najbližšiu - Ján Pavol II. a mládež. Naša koordinátorka a zároveň koordinátorka celého teleprojektu pani učiteľka Gembalová nám požičala knižku jeho posolstiev, z ktorej sme si povytahovali zopár výrokov a myšlienok, Lucka to celé spisala, ja som stiahla nejaké obrázky, jedno poobedie sme si k tomu sadli, ešte sme doladili estetickú stránku: pismo, pozadie, hudbu a prezentácia bola na svete. Ostávalo ju len poslať a čakať na výsledok. Už v prvej polovici mája začali do éteru prenikať neoficiálne správy o našom víťazstve, tak sme s napätím očakávali, ako sa to vyvinie. Až sa informácia potvrdila a my sme sa už tešili na malý výlet na Spiš. 30. mája pri nemocnici vyzdvihujeme Luciú a pani učiteľku a mierime do Tvrdošína po ďalšieho účastníka našej výpravy, víťaza prvej kategórie Matúša Slovika.

Cesta ubieha veľmi rýchlo. Matúš nás neustále zabáva svojimi žartíkmi.

Konečne sme na mieste, v sídle KPKC. Musíme vybaviť nejaké tie formality - privítanie, podpisy na prezenčky, atď. Svoje poklady si odkladáme do šatne a presúvame sa do miestnosti konania ceremónie.

Na úvod sa nám prihovára riaditeľka KPKC pani Anna Kopecká. (Počas jej prejavu sa stala milá príhoda keď vzhadu na nástenke spadli špendlíky z vrchnej časti plagátu Jána Pavla II, načo nuncius duchapritomne poznamenal, že pápež je nepochoybné medzi nami prítomný, pretože sa k nám snaží priblížiť.) Privítala vzácných hostí apoštolského nuncia na Slovensku Mons. Henryka Józefa Nowackého, pomocného biskupa Spišskej diecézy Mons. Andreja Imricha, riaditeľa Katechetického úradu Jozefa Škantára a jedného z hlavných sponzorov teleprojektu pána Mariána Užáka a jeho koordinátorku Mgr. Annu Gembalovú, potom nám spolu s kolegyňami premietla a okomentovala krátku prezentáciu o činnosti KPKC. Začalo sa prezentovanie víťazných prác. Ako predstaviteľky najvyššej kategórie sme ho odštartovali. Mňa osobne zo všetkého najviac zaujala prezentácia absolútnej víťazky Ivany Pudišovej na tému Ján Pavol II. a rozmer ľudskosti v jeho pontifikáte. Nasledoval príhovor Mons. Nowackého v slovenčine so sympatickým poľským prízvukom, v ktorom nám poďakoval za čas venovaný štúdiu života a diela Jána Pavla II. a za úsilie pri tvorbe prác. Vzdal hold našim rodičom a učiteľom zato, že z nás vychovávajú dobrých a spravodlivých ľudí a poprosil nás aby sme v štúdiu evanjelia ale i informácii o Jánovi Pavlovi II. pokračovali. Odovzdal ceny nie len víťazom teleprojektu Ján Pavol II., ale aj najúspešnejším maliarom výtvarnej súťaže Biblia očami detí a mládeže, kde sa zapojili aj nevidiace a slabozraké deti. Jednou z najhodnotnejších cien bol ruženec posvätený

Vyhodnotenie teleprojektu Ján Pavol II.

Katolícke pedagogické a katechické centrum /ďalej KPKC/ v Spišskej Novej Vsi a Projekt Infovek zahájili 6. februára 2006 prvý ročník teleprojektu Ján Pavol II. pri príležitosti prvého výročia úmrtia nášho milovaného svätého otca. Úlohou súťažiacich v jednotlivých kategóriách bolo zhotoviť prezentácie alebo ručne vyrobené, grafické, či digitálnym fotoaparátom zachytené pohľadnice s témami týkajúcimi sa života a pôsobenia Jána Pavla II. s cieľom spoznať jeho dielo a odkaz pre budúce generácie.

Jánom Pavlom II. Ďalším bodom programu bola diskusia s nunciom. Najprv nás zaujímalo ako sa mu na Slovensku páči. Povedal, že do tejto funkcie ho menoval Ján Pavol II., ktorý Slovensko veľmi miloval a slovakov so slovenkami nazýval svojimi bratmi a sestrami. Týždeň pred jeho poslednou návštevou u nás v septembri 2003 sa spolu rozprávali a nuncius sa svätého otca opýtal, či chce ísť na Slovensko taký chorý a nevládný. Pápež mu na to odpovedal: „Musím sa predsa so Slovenskom rozlúčiť.“ A oboznámil nás s málo známym faktom, že Slovensko, s výnimkou rodného Poľska, je jedinou krajinou, kde Karol Wojtyła navštívil všetky diecézy. Chceli sme, aby nám ešte porozprával nejaký zážitok z obdobia, keď žil v jeho tesnej blízkosti. Rozpovedal nám ako ho jedného dňa spolu s poľským kardinálom pozvali k sebe na obed, ale keďže nechceli z návštevy urobiť rozruch priviezli si ho inkognito. Veru riadne potrápil naše bránice pri opisovaní všetkých trampôt, čo pri tom zažili. Rozprávanie bolo veľmi príjemné, no čas neúprosný, tak sme sa okolo 13⁰⁰ vybrali do neďalekej reštaurácie, žiaľ nepodarilo sa nám „objednať si“ práve naj-

lepšie počasie, ale našťastie sa väčšina z nás vyzbrojila dáždňikmi a presun sme zvládli bez nehody. Zhruba o hodinu, keď sme si dosýta naplnili brušká dorazili sme na mestskú radnicu, kde nás čakalo prijatie pani primátorkou. Pripravili si pre nás pôsobivú akadémiu, akési hudobno-dramatické pásmo, kde sme sa okrem iného dozvedeli, že prvá písomná zmienka o meste pochádza zo XIV. storočia, že miestne námestie je najdlhšie svojho druhu na svete a kostolná veža s dĺžkou 87 m najvyššia v strednej Európe. Nasledovalo spoločné foto a podpis nuncia do miestnej kroniky. Potom ho najvyššia mestská predstaviteľka pozvala do svojej kancelárie a my ostatní sme mali rozchod. Museli sme počkať na nášho šoféra, ktorý si medzitým odskočil za študijnými povinnosťami do Košíc a tak sme sa pred dažďom ukryli v budove KPKC, kde sme sa opäť posilnili orechovníkmi a aby sme si čakanie trochu spríjemnili vybrali sme sa do palotínskeho Pastoračného centra pri kostole Božieho milosrdenstva v neďalekých Smižanoch, ktorému Ján Pavol II. venoval niekoľko darov zo svojich ciest. Kultúrne „vyžití“ a neskutočne duchovne obohatení

Absolútna víťazka - Ivana Pudišová, ZŠ sv. Vincenta v Ružomberku

sme sa vrátili do KPKC a počkali na šófera. Domov sme sa vrátili okolo 21³⁰, ale niet čo ľutovať. Prežili sme nádherný výnimočný deň. Ďakujem vedeniu Katolíckeho pedagogického a katechického centra za zorganizovanie teleprojektu, za prichýlenie v nehostinnom počasí a za zabezpečenie odvozu do Smížian. Pani učiteľke Gembalovej za to, že nás s pro-

Mgr. Anna Gembalová, koordinátorka teleprojektu

jektom oboznámila a pomohla nám zapojiť sa doň. Matúškovi za šírenie dobrej nálady počas nudného čakania a v neposlednom rade nášmu šóferovi pánovi Kubicovi za to, že nás bezpečne dopravil až domov.

Lenka Kristofčáková
žiачka Gymnázia M. Hattalu v Trstenej

Matúš Slovák, Gymnázium M. Hattalu v Trstenej

Sponzori:

- Ing. Marián Užák
- Michael Bacon
- UTILUX-Europe, Dolný Kubín
- Projekt Infovek

Spoločné foto na Radnici v Spišskej Novej Vsi

Prijatie primátorkou mesta Mgr. Annou Fedorovou

Štátna školská inšpekcia

Zmluva o katolíckej výchove a vzdelávaní hovorí aj o inšpekcií a hospitáciách na hodinách náboženskej výchovy. Aj to je predmetom našej činnosti.

Je dôležité pripomenúť, že sú to dve rôzne veci. Prvou je štátna školská inšpekcia, ktorú môžu vykonávať osoby poverené hlavným školským inšpektorom a príslušným diecéznym biskupom. Každý diecézny biskup na Slovensku už menoval takýchto odborníkov, pre ktorých sme v spolupráci so Štátnou školskou inšpekciou a Metodicko-pedagogickým centrom na Tomášikovej ulici v Bratislave pripravili a uskutočnili v tomto školskom roku tri dvojdnové školenia.

Druhou sú hospitácie, ktoré môžu vykonávať osoby poverené diecéznym biskupom. Riaditelia všetkých škôl im túto činnosť umožnia. Na základe vykonaných hospitácií budeme spracovávať databázu a ročne vyhodnocovať úroveň vyučovania náboženskej výchovy na Slovensku.

„Maturita po novom“ z katolíckeho náboženstva

V tomto školskom roku sme sa venovali veľkú pozornosť aj tvorbe maturitných zadaní z náboženstva. Vo februári sme zorganizovali školenie pre predsedov maturitných komisií a tvorcov maturitných zadaní z katolíckeho náboženstva. Jedným z prednášateľov bol metodik MPC v Prešove PaedDr. Ing. Peter Orendáč.

Na www.kpkc.sk nájdete:

- Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z rímskokatolíckeho a gréckokatolíckeho náboženstva
- Vyhlášku MŠ SR 379/2005, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončení štúdia na stredných školách a o ukončení prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách

ilustračné foto

- Metodické odporúčanie KPKC k tvorbe maturitných zadaní z náboženstva
- Kontingenčnú tabuľku
- Bloomovu taxonómiu cieľov
- Revidovanú Bloomovu taxonómiu cieľov
- Prezentácie PaedDr. Petra Orendáča z Metodicko - pedagogického centra v Prešove - Metodika tvorby maturitných zadaní pre ústnu skúšku a Maturita 2006

V rubrike DKU Vám chceme postupne priblížiť činnosť diecéznych katechetických úradov na Slovensku, ktoré na základe Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou Stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní zabezpečujú ďalšie odborné a metodické vzdelávanie a formáciu učiteľov náboženskej výchovy a náboženstva. Aj keď vyššie uvedená zmluva bola schválená v roku 2003, niektoré z nich pôsobia vo svojich diecézách už osem a viac rokov. V ôsmich diecézách pôsobia nasledujúce katechetické úrady:

DKÚ Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy so sídlom v Trnave
 DKÚ Nitrianskej diecézy so sídlom v Žiline
 DKÚ Banskobystrickej diecézy so sídlom v Banskej Bystrici
 DKÚ Spišskej diecézy so sídlom v Spišskej Novej Vsi
 DKÚ Košickej arcidiecézy so sídlom v Košiciach
 DKÚ Prešovskej eparchie so sídlom v Prešove
 DKÚ Košického apoštolského exarchátu v Košiciach
Začíname s predstavovaním Diecézneho katechetického úradu Košického apoštolského exarchátu.

DKÚ Košického apoštolského exarchátu v Košiciach

Najmladší katechetický úrad na Slovensku bol zriadený pod názvom Katecheticko-pastoračné centrum sv. prvomučenika Štefana vладыkom Milanom Chauturom, apoštolským exarchom v Pozdišovciach dňa 27. 12. 1997. V auguste 2000 sa jeho sídlo presunulo do Košíc, kde sídli dodnes. Riaditeľom DKÚ je od jeho zriadenia Mgr. Ján Ducár, ktorý je v súčasnosti aj predsedom Správnej rady KPKC. Metodičkami počas trvania DKU boli: sr. Antónia Chovanová, sr. Dominika Fedorová, Mgr. Klára Zorvanová a v súčasnosti je metodičkou Mgr. Tatiana Cmoriaková.

Patrónom nášho katechetického úradu je sv. prvomučeník Štefan. Jednak preto, lebo úrad vznikol v deň jeho sviatku a jednak preto, lebo ako hlavnou činnosťou sv. Štefana – diakona bola (je) služba (diakonia), aj našou hlavnou činnosťou je služba – služba Bohu, Cirkvi, katechétovi, kňazom i všetkým katechizovaným. V rámci tejto služby sa úrad špecializuje hlavne na školskú a čiastočne aj na farskú katechézu. Okrem bežnej pracovnej náplne katechetických úradov ako je vykonávanie hospitácií, inšpekcií, distribúcia katechetických pomôcok, uskutočňovanie pohovorov k získaniu kanonických misií, zabezpečovanie metodickéj i duchovnej formácie katechétovi, vedenie agendy súvisiacej s chodom úradu, organizovanie protopresbyterských (okres-

ných) a exarchátnych (krajských) kôl Biblickej olympiády, či spolupráca s rôznymi cirkevnými i pedagogickými inštitúciami a úradmi, sa náš DKÚ angažuje aj v špeciálnych činnostiach.

K takýmto špecifikám nášho úradu patrí ohraničovanie Biblickej súťaže v spolupráci s DKÚ Prešovskej eparchie. Ide o súťaž pre deti na prvom stupni ZŠ v dvoch kategóriách: A kat. (1. – 2. roč.) a B kat. (3. – 4. roč.). Táto súťaž sa teší veľkému úspechu i záujmu zo strany detí i katechétovi, snáď aj preto, lebo jej pravidlá umožňujú súťažiť družstvám nielen za školu, ale aj za farnosť a zároveň je tu využitá prirodzená súťaživosť detí tohto veku. Ďalšia činnosť úradu zahŕňa aj úpravu učebníc a pracovných listov na východný obrad, organizovanie stretnutí Komisie pre katechézu pri Košickom apoštolskom exarcháte, pravidelné každoročné zabezpečovanie viacdenných duchovných cvičení pre katechétovi v kláštore redemptoristov v Michalovciach, či celoexarchátne otvorenie školského roka za účasti vладыku Milana, spojeného so slávnostnou sv. liturgiou, odovzdávaním kanonických misií a seminárom.

V súčasnosti podľa štatistických údajov za šk. rok 2005/2006 evidujeme 40 katechétovi, 61 kňazov vyučujúcich náboženskú výchovu. Gréckokatolícke náboženstvo sa

Mgr. Ján Ducár, riaditeľ DKÚ

na území exarchátu vyučuje na 142 školách (z toho 6 škôl je cirkevných – gréckokatolíckych) a navštevuje ho 6614 žiakov.

K našim plánom na najbližšie obdobie patrí organizovanie celoslovenského kola Biblickej olympiády 2006/07.

Bližšie informácie o DKÚ KAEx môžete nájsť na www.grkatke.sk

Naše kontakty:

DKÚ, Dominikánske nám. 13,

040 01 Košice

t.č: 055/727 19 27, 727 19 25

e-mail: dkumetodik@grkatke.sk

Našou snahou je postupne vám prinášať stručné informácie o existujúcich katolíckych školách. Rozhodli sme sa začať hlavným mestom. V Bratislave sídlia katolícke školy, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy a tiež katolícke školy, ktorých zriaďovateľmi sú mužské a aj ženské rehole. Predstavíme vám ich postupne vo viacerých číslach.

Mgr. Viera Kyselicová, riaditeľka Arcibiskupského školského úradu v Bratislave o nich píše:

Katolícke školy v Bratislave

„Spravodlivých oslobodí vedomosť. Prameň života je poučenie. Ktorí sa vzdelávajú, skvet sa budú jak jasnosť nebies a tí, ktorí k spravodlivosti mnohých poučajú, budú jako hviezdy na večné veky...“

Dr. Ferdiš Juriga, Zakladacia listina z r. 1910 Cirkevnej školy vo Vajnorochoch

Toto sú slová zo zakladajúcej listiny Cirkevnej školy vo Vajnorochoch z roku 1910. A potom po dlhej nútenej prestávke sa začali znovuotvárať i cirkevné školy. Bola to najmä požiadavka rodičovskej verejnosti, ktorá si stále viac a viac žiadala vzdelanie a výchovu svojich detí v kresťanskom duchu.

A tak postupne Rímskokatolícka cirkev, Bratislavsko-trnavská arcidiecéza, zriadila v jednotlivých mestských častiach Bratislavy 10 škôl a školských zariadení, ktoré sú vyhľadávané rodičmi i študentmi, veriacimi i hľadajúcimi, ale i tými, ktorí očakávajú od školy kvalitu a duchovné hodnoty.

Základná škola Jána Pavla II. na Osloboditeľskej 27 vo Vajnorochoch bola slávnostne znovuotvorená 1. augusta 1991, v súčasnosti ju navštevuje 168 žiakov. Žiaci majú možnosť učiť sa anglický jazyk od 1. ročníka a od 5. ročníka v rozšírenej forme s podporou informačných a komunikačných technológií a nemecký jazyk. Osobitná pozornosť sa venuje nadaným a integrovaným deťom. Táto škola je garantom súťaže o Cenu Kataríny Brúderovej – objavovať a pestovať ľudové tradície v literárnej, výtvarnej a speváckej podobe. Svoju budovu zveľaďujú, modernizujú, rozširujú. Škola sa snaží byť školou, v ktorej žiaci, rodičia i pedagógovia tvoria jedno malé školské spoločenstvo.

Cirkevné konzervatórium na Beňadickej 16 v Petržalke bolo zriadené 1. septembra 1992 ako jediné svojho druhu na Slovensku a má celoštátnu pôsobnosť. Začínalo s 8 študentmi, dnes ich je 173. Študenti úspešne reprezentujú školu na rôznych koncertoch a významných podujatiach, ako napríklad Rok kresťanskej kultúry, Jubileum 2000, Deň umelcov, festivaly sakrálnych hudby. Množstvo ocenení získavajú nielen na domácich, ale i na medzinárod-

ných súťažiach, organových prehladkach. Školu úspešne reprezentujú aj jej súbory: Komorný zbor, Komorný orchester a Jazz band Cirkevného konzervatória. Škola sa snaží poskytnúť nielen odborný, ale aj duchovný rozmer, ktorý je pre výkon povolania umelca veľmi dôležitý. Vytvára spoločenstvo ľudí, ktorých spája spoločná viera a láska k hudbe a poznaniu vôbec. www.ckba.edu.sk

Základná škola Svätej Rodiny na Gerconovej 10 v Petržalke poskytuje základné vzdelanie a výchovu v kresťanskom duchu ako jediná katolícka škola v tejto 100-tisícovej mestskej časti, v jej náročnom prostredí, kde skoro polovica rodín je neúplná. Škola vznikla 1. februára 1993 a navštevuje ju 380 žiakov. Vďaka bezbariérovým priestorom prebieha v škole aj integrácia zdravotne znevýhodnených žiakov. Škola je organizátorom už 11. ročníka celoslovenskej súťaže v prednese kresťanskej literatúry Slovom o Tvojej láske spojenej s vernísažou výtvarných prác a organizátorom športovej súťaže FUTSALKO - vybíjaná a ľahkoatletický trojboj. Úzko spolupracujú s bratmi saleziánmi, ktorí vykonávajú duchovnú správu v škole s celodenným pobytom medzi žiakmi každú stredu, svätými omšami v školskej kaplnke, duchovnými obnovami a cvičeniami, účasťou na každoročnej ďakovnej celoškolskej púti do Šaštína, Misijnom jarmoku a na ostatných podujatiach. Veľmi cenná je aj spolupráca s rodičmi. Škola zabezpečuje aj dopravu žiakov na vyučovanie prostredníctvom troch línií školských autobusov z rôznych častí Petržalky. Jedným z cieľov školy je, aby po opustení jej brány žiaci zodpovedne pristupovali nielen k zvládnutiu svojich ďalších úloh, ale boli príslušom pre budúci život

Cirkvi a celej spoločnosti. Správnosť smerovania školy potvrdzuje aj 100% úspešnosť ich absolventov v umiestňovaní na stredné školy. www.zsgercenovaba.edu.sk

Cirkevné stredné odborné učilište elektrotechnické P. G. Frassatiho na Vazovovej 12 v Starom Meste začala svoju činnosť 15. marca 1994 s 37 žiakmi, dnes ich má 236. Je jedinou cirkevnou školou, ktorá vychováva mladých ľudí s odborným zameraním na slaboproudú elektroniku. Škola sa snaží reagovať na obrovský rozvoj moderných elektrotechnických zariadení nielen v oblasti teoretického vyučovania, ale aj zavádzaním najnovších poznatkov a prístrojového vybavenia vo svojich dielnach odborného výcviku. Využívanie výpočtovej techniky a celoškolskej počíta-

čovej siete je každodennou samozrejmosťou. V novovybudovanej špecializovanej učebni sa vyučuje aj nepovinný predmet sieťové technológie, kde môžu študenti získať certifikát v rámci medzinárodného programu Cisco. Škola úzko spolupracuje s rodičmi žiakov, firmami s elektronickým zameraním, s vysokými školami a postupne si získala v odborných kruhoch ohlas a záujem o svojich absolventov. Všeobecným cieľom ich výchovy je schopnosť žiť a plniť „povolanie človeka“, rozvinúť svoju originalitu a byť darom pre svojich žiakov. www.soufrasba.edu.sk

Gymnázium a základná škola Vincenta de Paula na Bachovej 4 v Ružinove začínala svoju činnosť najprv ako základná škola 1. júla 1994 so 179 žiakmi a v roku 2001 k nej pribudlo gymnázium, čím vznikol na Slovensku ojedinelý projekt integrovanej školy. O túto spojenú školu, ktorá ponúka rozšírené vyučovanie cudzích jazykov a množstvo voľnočasových aktivít, je veľký

záujem. Škola sa zapája do súťaží, projektov, domácich i medzinárodných s vynikajúcimi výsledkami, ktorá je otvorená pre žiakov aj rodičov počas celého dňa. O školu je veľký záujem, v súčasnosti ju navštevuje 735 žiakov. Gymnázium už v druhom roku svojej existencie bolo vyhlasovateľom projektu SOCRATES, v ktorom počas troch rokov pracovalo so študentmi a pedagógmi z Rakúska, Maďarska, Poľska a Česka na spoločnej téme, ktorej výsledky prezentovali na internetovej stránke. V súčasnosti sa pripravuje medzinárodný projekt o Mozartovi, na ktorom bude participovať 11 európskych štátov. Už tri roky majú žiaci školy adoptované dieťa na diaľku v Azerbajdžane a každý rok podporujú z výťažku misijnej burzy misie na Ukrajine a v Litve. Na vysokej úrovni je zabezpečená i medzinárodná spolupráca, najmä obľúbené medzinárodné výmenné pobyty medzi pedagógmi a žiakmi z Dánska, Rakúska a Poľska.

Súčasťou filozofie školy je láska, trpezlivosť, milosrdenstvo. Rovnováha rozumu a srdca – lebo dnes nestačí len vzdelávať, byť múdry. Celý pedagogický zbor v úzkej spolupráci s rodičmi sa snaží, aby sa spojila múdrosť so srdcom, mravnosť s charakterom, aby sa plnil cieľ školy: múdra a dobrá ľudská osobnosť, ktorá sa slobodne rozhoduje konať dobro, lebo je to pre ňu otázka princípu. www.vincentdepaul.sk

Gymnázium Svätej Rodiny na Gercenovej 10 v Petržalke začalo písať svoju históriu 1. septembra 1994 s 59 študentmi, dnes ho navštevuje 335 žiakov. Štúdium je zamerané na výučbu cudzích jazykov: anglického, nemeckého, francúzskeho, španielskeho i talianskeho. Škola má rozbehnuté týždenné kurzy z nemeckého jazyka na gymnáziu v rakúskom mestečku Bruck an der Leitha. V súvislosti s programom Sokrates sa zúčastnili jazykového projektu z anglického jazyka v Írsku. Škola spolupracuje s organizáciou Unicef, od ktorej dostala titul Škola priateľská deťom. Študenti a rodičia majú denne bezplatný prístup na internet. Na gymnáziu každoročne končí štúdium 60 študentov, ktorí majú viac ako 94 % uplatnenie na trhu práce. www.gsrba.edu.sk

Základná umelecká škola sv. Cecílie v Ružinove vznikla 1. januára 1998. Jej predchodcom bol Katolícky umelecký kurz, ktorý vznikol na pôde Základnej školy sv. Vincenta de Paul pre deti školy. V troch odboroch: hudobnom, výtvarnom a literárno-dramatickom, sa umelecky vzdeláva 377 žiakov. Škola pravidelne poriada koncerty a výstavy a zapája sa do rôznych súťaží, na ktorých získava mnohé ocenenia. Pedagógovia – umelci školy sa snažia svojich zverencov uvádzať do sveta

umenia na základe kresťanských hodnôt a ideálov, snažia sa odkrývať žiakom pravé hodnoty, a tak nastavovať zrkadlo dnešnému pseudoumeniu, pretože poslanie, ktoré si zvolili, je rozdávať krásu a radosť.

Cirkevná materská škola Márie Mazarellovej na Lachovej 33 v Petržalke,

hoci bola zaradená do siete až 1. septembra 1999, v skutočnosti existuje už 15 rokov, počas ktorých pripravila na vstup do školy okolo 2500 detí. Postupné dobudovanie a zveľadovanie svojho exteriéru a interiéru završili vlni zriadením kaplnky priamo v priestoroch školy. Pedagogické obsadenie tvoria prevažne sestry z Inštitútu dcér Márie Pomocnice spolu s laikmi a títo zabezpečujú celodennú výchovnú starostlivosť o 100 detí. Poslaním tohto predškolského zariadenia je vytvoriť typ tzv. rodinnej výchovy, ktorej úlohou je podporovať a dopĺňať výchovu v rodine a kresťansky pôsobiť na zmysľovanie dieťaťa a jeho uplatnenie v konkrétnom živote, s použitím niektorých prvkov preventívneho systému sv. Jána Bosca. Účinnosť uplatňovaného systému sa prejavuje v dobrej adaptácii dieťaťa v tomto zariadení, v pozitívnom rozvoji jeho osobnosti a v celkovej atmosfére školy, o ktorú je každoročne oveľa väčší dopyt, ako môžu prijať.

A na záver za všetkých 2 746 žiakov, ktorí navštevujú spomínané školy, poetické vyznanie žiaka M. Muránskeho z Gymnázia a základnej školy sv. Vincenta de Paul:

*Škola – to je veľký chrám,
vždy rád do nej chodievam.*

*Ako anjel lietam rád
po chodbách a po triedach.
Všetkým žiakom do uška
múdrosti len pošuškám.*

Cirkevná základná škola sv. Františka z Assisi na Karloveskej 32 v Karlovej Vsi založená 1. septembra 2003 je pre svojich 148 žiakov v 1. až 6. triede nielen študnicou vedomostí, ale najmä radostnou skúsenosťou. Tu nepocítujú strach z chýb a omylov, nedominuje tu nadradenosť a moc učiteľov, ale vzájomné partnerské vzťahy s vysokou mierou úcty k žiakom. Pri rozvíjaní duchovných hodnôt, pestovaní kresťanských čností a správnych náboženských postojov v duchu sv. Františka a sv. Kláry ich neúnavne vedie Rehoľa bratov minoritov. Väčšinu nezabudnuteľných podujatí pripravujú v spolupráci s nimi a rodičmi. Žiaci si svoje vedomosti a zručnosti merajú v rôznych súťažiach, o svojej tvorivosti nás presvedčajú vydávaním školského časopisu Kaktus a tvorbou webovej stránky školy.

Cirkevná materská škola Gianni Beretovej Mollovej na Bilíkovej 1 v Dúbravke je najmladšia – založená 1. augusta 2004. O 96 detí sa tu počas celého dňa stará tím kvalifikovaných učiteliek, ktoré pracujú s deťmi podľa Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách vydaným MŠ SR a dopĺňajú ho kresťanskou výchovou. Deti pracujú v rôznych krúžkoch, najväčší záujem je o spevácky krúžok s názvom Kvietky.

Všetky bratislavské školy majú kvalifikovaný pedagogický zbor, sú dobre hodnotené Štátnou školskou inšpekciou i Ministerstvom školstva Slovenskej republiky, poskytujú vzdelávanie v cudzích jazykoch, vzdelanie v oblasti informatiky, starostlivosť o deti i po vyučovaní organizovaním rôznych podujatí pre deti i rodičov, krúžkov, kurzov, zapájaním sa do projektov, i medzinárodných, úzko spolupracujú s rodičmi. Veľmi dôležitou časťou života každej školy je aj duchovná formácia žiakov a zamestnancov školy v spolupráci s miestnym farárom, ktorý vykonáva duchovnú správu v škole rôznymi aktivitami, ako napríklad pobytom medzi žiakmi, svätými omšami v školských kaplnkách, duchovnými obnovami a cvičeniami, ktorý vie vždy usmerniť, podporiť, pomôcť, ale aj vrúcny modlitbami povzbudiť a podržať vo chvíľach, keď je im ťažko.

*A keď večer zotmie sa,
zaletím na nebesá,
vyprosiť pre celú školu
hojnosť darov, silu novú.*

*Do ďalších dní, týždňov, rokov –
dobrých, múdrych, milých žiakov.*

Časovo – tematický plán v predmete náboženská výchova – pomoc alebo formalita?

Iste sa nám stalo, že sme už boli zaskočení predpismi pri vyplňovaní tlačív, ktoré sa nám zdali formalitou. Stáva sa, že človek už nedokáže vidieť pravý význam toho, čo a prečo to robí. Možno sa stretnúť i s vyjadrením, že papier všetko znesie, alebo, že dôležitejšie je to, čo robím, ako to, čo vykazujem na papieri. Tieto krajné vyjadrenia snáď nie sú nám vlastné, ale aj nám učiteľom sa môže stať, že časovo-tematický plán je pre nás formálnou záležitosťou, ktorú môže oceniť ešte tak začínajúci učiteľ.

Ak sa zodpovedne zamyslíme aký význam má dobrá príprava časovo-tematického plánu pre každého učiteľa, snáď sa nám podarí v novom školskom roku začať trochu „po novom“. Veď nové prístupy, pomôcky, metódy, s ktorými sa má možnosť stretnúť každý učiteľ náboženskej výchovy, umožňujú zaradiť tieto prvky do vyučovania a sprehľadniť si tak časovo-tematický plán. Je veľkým prínosom pre každého učiteľa náboženskej výchovy, ak si svoje skúsenosti premieta do dokumentu, ktorý má slúžiť predovšetkým jemu (veď kópia dokumentu je založená u riaditeľa školy). Časovo-tematický plán nemôže byť dokumentom, ktorý nie je možné počas roka obohatiť o nové metódy, pomôcky, aktualizovať to, čo je možné urobiť lepšie, vhodnejšie a účinnejšie, prípadne zapísať neúspech metód, aby sa formálne neopisovali v budúcom roku. Veď nám sú zverení mladí ľudia teraz, a nie pred 10-timi rokmi. Týmto ľuďom máme odovzdávať poslanstvo spásy, radostnú zvesť a pripravovať ich na budúci hodnotný život zodpovedných kresťanov.

Možno všetci potrebujeme impulz byť aktívnejší a tvorivejší. Čas venovaný na prípravu toho, ako odovzdávať tak podstatné pravdy, že človek je Božím dieťaťom, že Boh je láska, nikdy nie je stratený. Čas venovaný na inováciu prípravy časovo-tematických plánov môže byť časom vniknutia nového svetla hlavne pre nás – učiteľov náboženskej výchovy a druhotne pre tých, ktorým poslanstvo Evanjelia budeme odovzdávať.

Časovo-tematický plán nepatrí k základným pedagogickým dokumentom (podľa vyhlášky č. 217/1999). Z toho dôvodu môže každý riaditeľ školy vyžadovať iné spracovanie plánu. Chybou je, ak sa časovo-tematický plán kopíruje

z roka na rok a používa sa ako univerzálny nemeniteľný plán pre určitý predmet u všetkých učiteľov.

Vzhľadom na cieľ, ktorému by mal časovo-tematický plán slúžiť, mal by obsahovať tieto základné údaje:

- ročník, meno vyučujúceho, školský rok, ročníkový cieľ

- poradie vyučovacích hodín

- názvy tematických celkov podľa tabuľky v osnovách a ich ciele

- názvy tém – rozpisané podľa dotácie na tematický celok v osnovách. Názvy tém z osnov sú záväzné, nemusia byť vždy v súlade s názvami tém v učebnici, ktorá je pre žiakov. Časovo-tematický plán sa zostavuje nie na počet tém, ale na počet vyučovacích hodín, to znamená, že jedna téma môže sa vyučovať i 2 alebo 3 vyučovacie hodiny.

- nadpredmetové vzťahy zapracované do tém, kde je to vhodné – výchova k manželstvu a rodičovstvu (VMR), environmentálna výchova (ENV), prevencia sociálno-nežiadúcich javov (PZ), výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia (BOZP) (viď. www.kpkc.sk z [10.11.] Metodické odporúčanie pre včlenenie nadpredmetových osnov)

- rešpektovanie liturgického obdobia a významných sviatkov v cirkevnom kalendári – prepojenie na obsah ročníka a ročníkový cieľ.

- metódy a pomôcky. Je veľmi dôležité v priebehu roka tieto rubriky vyplňať a zaznamenať spätnú väzbu, nakoľko iba tak v budúcom roku je možné časovo-tematický plán opäť modifikovať, prepracovať na základe vlastných skúseností a možností a rešpektovať pritom adresátov vyučovania. Spätnou väzbou je možné zistiť, či vyučovanie vzhľadom na použité metódy je názorné, plastické, pre žiakov zaujímavé, rôznorodé, oslovujúce

rôzne typy inteligencií, alebo je využívaný iba jeden druh metód. Je možné zistiť, či pomôcky sú využívané vhodne, alebo sú iba bezúčelným, dekoratívnym doplnkom hodiny. Osvedčené metódy a pomôcky učiteľ môže využiť i v budúcnosti, namiesto menej osvedčených hľadá iné vhodnejšie metódy, s ktorými sa možno stretne v priebehu školského roka v rámci školení, seminárov a ktoré si poznačí k uvedeným témam.

Učiteľ si v časovo-tematickom pláne sám rovnomerne rozvrhne, koľko vyučovacích hodín potrebuje na určitý tematický celok. Orientačný plán je uvedený v osnovách v úvode každého ročníka.

Ciele tém nie je nutné opisovať z osnov. Ak sa téma stotožňuje s vyučovacou hodinou, bola by to formálna záležitosť, nakoľko každý učiteľ si môže tému (vzhľadom na skupinu, obsah témy, záujem žiakov) rozpracovať na 2 a viac vyučovacích hodín. Stanoví si špecifické ciele podľa taxonómie cieľov (v oblasti kognitívnej, afektívnej a psychomotorickej) je záležitosťou konkrétnej prípravy na hodinu. Špecifické ciele majú byť v súlade s cieľmi tém, tematických celkov a ročníkového cieľa a sú výstupom jednej vyučovacej hodiny. V praxi to znamená, že učiteľ pri príprave vyučovacej hodiny má mať jasný model hodiny vzhľadom na obsah, má si premyslieť stratégiu, vhodné metódy na dosiahnutie cieľa a vhodné pomôcky. To by nemal zanedbávať ani skúsený učiteľ náboženstva.

Špecifické ciele vyučovacej hodiny musia byť v súlade s cieľmi uvedenými v platných učebných osnovách, to znamená v súlade s cieľmi tém, ročníkovým cieľom, a ak sú uvedené i ciele tematického celku, tak i v súlade s nimi.

PaedDr. Klára Solánová
metodička DKÚ Spišskej diecézy

Na nasledujúcej strane vám ponúkame vzor časovo – tematického plánu pre predmet náboženská výchova, piaty ročník, prvý polrok.

Časovo-tematický plán - predmet: Náboženská výchova 5. ročník

(V Z O R)

Vyučujúci:

Šk. rok:

Ročníkový cieľ: Poznávať Boha ako Stvoriteľa. Pôvodcu všetkého, Zákonodarcu, ktorý si vyvolil svoj ľud a cez stáročia ho pripravoval na prijatie Mesiáša. Na základe poslania starozákonných postáv formovať poslanie a postoje mladého človeka.

H.	Dát.	Názov tematického celku (cieľ tematického celku) Vyučovacie hodiny v tematickom celku	Metódy	Pomôcky	MPV
01	11.09.	Oboznámenie s ročník. obsahom	rozprávanie	SP, mapa, symbol cesty	
1. Boh Stvoriteľ (Rozlíšiť SP od iných kníh. Oceniť hodnotu Boha Stvoriteľa.)					
02	18.09	Biblia	porovnávanie	SP, obrázková biblia, PZ	
03	25.09.	Prvé stránky SP - stvorenie sveta	čítanie obrazu, maľovanie	obraz	ENV
2. Boh si vyvoluje svoj národ (Zhodnotiť cesty patriarchov, ich vieru. Posúdiť hodnotu viery a plnenia Božej vôle.)					
04	02.10.	Povolanie Abraháma	skupinová práca	symbol cesta	
05	09.10.	Najťažšia skúška Abraháma	motivácia – činnosť žiakov	PZ	VMR
06	16.10.	Jakub v Božej škole	skupin. práca	obraz	PZ
07	23.10.	Jozefova vernosť v skúškach	riešenie problému	ukážka z bibl. filmu	PZ
08	06.11.	Jozefovo víťazstvo	individuálna práca	lepoprelo	
09	13.11.	Viera patriarchov a Božia vôľa – zhrnutie temat. celku	porovnávanie, písanie listu, dedukcia		
3. Boh vedie svoj ľud (Obhájiť Božiu starostlivosť o človeka.)					
10	20.11.	Povolanie Mojžiša	zážitková metóda	vykladací materiál	
11	27.11.	Noc odchodu z Egypta – Veľká noc		obraz	
12	04.12.	Putovanie púšťou		symbol púšť	
13	11.12.	Desatoro	práca so SP	SP pre každého žiaka	ENV
14	18.12.	Boh pripravuje ľud na prijatie Mesiáša - vian. katechéza – cestu mu pripravme	zážitková metóda	vykladací materiál	
15	08.01.	Jozue – Mojžišov nástupca	výklad	PZ, obraz	
4. Boží ľud v zaslúbennej zemi (Charakterizovať úlohu jednotlivých biblických postáv v dejinách spásy.)					
16	15.01.	Sudcovia	vysvetľovanie	PZ	
17	22.01.	Rút	panel. diskusia, práca v skupine	časopisy	VMR
18	29.01.	Samuel	práca s bibl. textom, dramatizácia	rekvizity k scénke	

Výsvetl. skratiek: MPV – medzipredmetové vzťahy, VMR – výchova k zodp. manželstvu a rodičovstvu, PZ – prevencia sociálno-nežiadúcich vzťahov, BOZP – výchova k bezpečnosti a ochrane zdravia

Školské vyučovanie náboženstva - skutočnosť a perspektíva

V súčasnej verejnej diskusii o mieste, charaktere a koncepcii školského vyučovania náboženstva sa mu pripisujú rôzne podoby a zámery. Z pohľadu liberálne orientovaných ľudí je miestom a príležitosťou náboženskej ideologizácie výchovno-vzdelávacieho procesu. Pre veriacich ľudí je príležitosťou a miestom, kde sa môžu mladí ľudia evanjelizovať. Z vyššie uvedených pohľadov sa ukazuje potrebné, aby sa skutočnosť (podstata) školského vyučovania náboženstva a jeho perspektívy dali na pravú mieru.

Predovšetkým treba chápať, že škola je vlastne pracovné a životné prostredie, v ktorom sa vychovávajú a vzdelávajú mladí ľudia. Tu naozaj ideologické alebo iné záujmy nemajú miesto. Túto skutočnosť si má uvedomiť každý, kto vstupuje svojím pôsobením do školského prostredia. Keď Cirkev ponúka svoju špecifickú službu prostredníctvom vyučovania náboženstva v škole, uvedomuje si, že na jednej strane sprítomňuje evanjelium v osobnom procese systematickej a kritickej asimilácie kultúry, a na druhej strane jej činnosť je súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému a procesu v škole. Z tohto hľadiska školské vyučovanie náboženstva je vyučovacím predmetom, prostredníctvom ktorého žiaci v kultúrnom obzore, ktorý si osvojujú a definujú vedomosťami a hodnotami z iných predmetov, pomocou náboženskej výchovy a vzdelávania prenikajú do hĺbky evanjeliového posolstva a v jeho svetle sa usilujú harmonizovať kultúru svojho správania so životom viery! Keď chceme pochopiť pravé poslanie tejto cirkevnej služby v školskom prostredí, potrebujeme najprv správne pochopiť jej charakter a cieľ.

Školské vyučovanie sa chápe ako originálna forma služby slova, avšak nemôže sa stotožňovať s katechézou. Má s ňou spoločné styčné plochy a prvky, ktoré sa prelínajú a dopĺňajú, avšak má aj pre spomínanú špecifickú formu pôsobenia v školskom prostredí aj odlišnosti.² Bolo by kontraproduktívne považovať školské vyučovanie za rýdzu katechézu alebo si myslieť, že z pastoračného hľadiska ju úplne nahradí. Taktiež nie je správne viesť výchovno-vzdelávacie proces na školských hodinách náboženstva výlučne katechetickými stratégiami (postupmi) a metódami. Práve vtedy sa môže zdať zvonka školské vyučovanie náboženstva ideologizovaním a náboženskou manipuláciou s jej adresátmi, čiže so žiakmi a študentmi, ktorí navštevujú školský predmet na základe slobodného rozhodnutia ich samých alebo ich rodičov podľa zákonov a predpisov svojej krajiny, ktoré sú obyvateľmi.

Z právno-organizačného hľadiska môžeme hovoriť o školskom vyučovaní náboženstva ako

o školskom predmete, ktorý podľa povinnosti návštevnosti a zaradenia do učebných plánov má obligatórny alebo fakultatívny charakter. U nás na Slovensku ho určuje Základná zmluva o katolíckej výchove a vzdelávaní medzi Slovenskou republikou a Svätou Stolicou v prípade katolíckeho vyučovania náboženstva. To isté platí aj o vyučovaní náboženstva štátom uznávaných cirkvi a náboženských spoločnosti. Konkrétne smernice pre daný školský rok vydáva MŠ SR vo svojich pedagogicko-organizačných pokynoch. Stojí za zmienku, že vo všetkých krajinách EÚ má školské vyučovanie náboženstva svoje pevné miesto v škole s výnimkou Francúzska a čiastočne Holandska. Vo Francúzsku škola dáva žiakom možnosť v jeden deň v týždni navštevovať katechézu vo svojej farnosti.³

Niekoľkými myšlienkami sa zastavme pri cieľoch a obsahových perspektívach školského vyučovania náboženstva. V minulosti dôležitým cieľom vyučovania náboženstva bolo intelektuálne osvojovanie si právd viery. Hoci je veľmi dôležité a potrebné, predsa dnes cieľ školského vyučovania sa chápu ako súbor činností, ktoré ovplyvňujú celkový rozvoj osobnosti človeka. To znamená, že od katechizmového vyučovania formou otázok a odpovedí sa prechádza ku kompetenčnému vyučovaniu. Cieľom školského vyučovania náboženstva je nielen naučiť žiaka poznať obsah kresťanského posolstva (Božieho zjavenia a katechizmu), ale splniť sústavu cieľov, ktoré pomôžu žiakovi okrem kognitívnej roviny prežívať v afektívnej rovine duchovný rozmer života, osvojovať si kresťanskú hodnotovú orientáciu a zaujímať správne ľudské a kresťanské postoje v praktickom živote. Napokon je tu sústava cieľov, ktoré pomôžu žiakovi v psychomotorickej rovine získať základné náboženské návyky a zručnosti. Z uvedeného vyplýva, že je potrebné zachovať rovnováhu medzi teologickými, pedagogickými predpokladmi a životným kontextom žiaka, čiže jeho existenciálnymi problémami a otázkami. Každá z uvedených rovín je nositeľom vlastných obsahov a cieľov, ktoré musia byť vzájomne integrované.

Definovanie cieľov kladie obsahové základy

vyučovania náboženstva, nie opačne, napríklad: vieroučná alebo biblická obsahová štruktúra nemôže výhradne určovať ciele vyučovania náboženstva. Kompetenčné chápanie cieľov a obsahov školského vyučovania náboženstva ukazuje, že tvoria dva aspekty jednej skutočnosti. Vo vyučovaní náboženstva ide o kreatívne spojenie medzi skutočnosťami, ktorým vďačíme za odovzdávanie viery a skutočnosťami, ktoré v súčasnosti prežíva žiak. V tom tkvie aj súčasná obsahová perspektíva vyučovania náboženstva, ktoré sa orientuje na získavanie kompetencií žiakom počas výchovno-vzdelávacieho procesu. Ak má dôjsť k celistvému rozvoju kresťanskej osobnosti žiaka navštevujúceho vyučovanie náboženstva, treba ciele a obsahy vyučovania náboženstva definovať a následne formulovať v štyroch rozmeroch religiozity: náboženskej senzibility, obsahovosti, komunikácie, vnútorného a vonkajšieho náboženského prejavu.⁴

Z hľadiska vekovej diferenciacie obsah školského vyučovania náboženstva môžeme členiť na tri tematické okruhy: okruh základnej skúsenosti a iniciácie do tajomstva (sviatosti) a cirkevného spoločenstva, okruh systematického a celistvého poznávania kresťanského posolstva a okruh intenzívneho získania náboženskej skúsenosti, formovania kresťanských morálnych postojov, angažovanosti v cirkevnom spoločenstve, v rodine a v občianskej spoločnosti.⁵

Ak dokážeme vyššie uvedené cieľové a obsahové perspektívy chápať a uplatňovať na hodinách náboženstva v škole, vtedy bude mať ono svoje miesto (Sitz in Leben) v súčasnom modernom systéme výchovy a vzdelávaní mladej generácie bez toho, aby vzbudzovalo rozličné podozrenia z náboženskej ideologickej manipulácie a pritom si zachovalo špecifický a zjavný špecifický charakter cirkevnej služby slova.

ThDr. Jozef Škantár, PhD.

riaditeľ DKÚ Spišskej diecézy a prednášateľ katechetiky na KU TF TI v Spišskom Podhradí

¹ Porov. VDK 73.

² Porov.: tamtiež

³ Porov.: ZARAZINSKI, G: Nauczanie religii w szkole, praktyka europejska na przykladzie wybranych państw. In: Katecheta, 2006, č. 3, s. 75-75.

⁴ Porov.: HEMEL, U.: Povzbudenie k životu a sprostredkovanie náboženskej kompetencie. Ciele vyučovania náboženstva v súčasnosti. Referát v rámci EÚ- fra o vyučovaní náboženstva. Bratislava, strojopis, Bratislava, strojopis, 2002, s.5.

⁵ Porov.: VDK 178-185.

Katolícke školy v legislatíve Slovenskej republiky

Cirkev popri osobnom svedectve svojich členov ponúka osobitné inštitúcie, ktoré sa venujú rôznym činnostiam – sociálnym, charitatívnym, kultúrnym. Dôležitou inštitúciou v službe spoločnosti je katolícka škola. Poskytovaním vzdelania určitého druhu a stupňa plní občiansku službu. Osobitosť, ktorá ju robí „katolíckou“ je jej výchovné zameranie. Škola vzdeláva, aby vychovávala. Kresťanskou výchovou svojich žiakov plní apoštolskú službu. Aby plnila obidve spomínané služby, má na jednej strane vystupovať ako inštitúcia, ktorá sa riadi všeobecne záväznými právnymi predpismi štátu. Na druhej strane má vytvárať výchovné spoločenstvo, v ktorom všetci zainteresovaní – duchovný správca školy, pedagogickí a nepedagogickí zamestnanci školy, žiaci a rodičia majú žiť nie vedľa seba, ale spolu; nie proti sebe, ale pri sebe; nie sami pre seba, ale jeden pre druhého. Sväté Písmo nás učí, že Boh povolal človeka žiť v spoločenstve s inými ľuďmi.

V tomto príspevku chceme poukázať na postavenie katolíckej školy ako inštitúcie v legislatíve Slovenskej republiky. Predovšetkým si treba uvedomiť, že katolícka škola, v zmysle slovenskej legislatívy ako cirkevná škola, je neštátnym subjektom. V čl. 42 Ústavy SR sa používa termín „iné ako štátne školy“, pod ktorými v zmysle ustanovenia § 57a a § 57b zákona č. 29/1984 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov treba rozumieť súkromné a cirkevné školy. Takéto členenie škôl na štátne a neštátne je zrejme i zo zákona 596/2003 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnkov (§6, § 9 a § 10) a zákona 597/2003 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnkov (§ 4 – financovanie štátnych škôl, § 6 – financovanie neštátnych škôl).

Zo skutočností, že katolícka škola je neštátnym subjektom, vyplýva v zmysle čl. 2 Ústavy SR, že môže konať, čo nie je zákonom zakázané a nemožno ju nútiť, aby konala niečo, čo jej zákon neukladá. To neplatí pre štátne orgány, teda aj pre štátne školy.

Štátne orgány môžu podľa čl. 2 Ústavy SR konať v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Je dôležité, aby si toto rozdielne postavenie štátnej školy a cirkevnej školy uvedomili predovšetkým zriaďovatelia a riaditelia katolíckych škôl a vo

svojom konaní podľa toho postupovali. Na cirkevné školy sa vzťahujú všeobecne záväzné právne predpisy. Takými sú zákony, vyhlášky, nariadenia a oznámenia zverejnené v zbierke zákonov.

Nie je možné v tomto príspevku uviesť všetky prípady, kedy katolícka škola môže, či dokonca musí postupovať ináč, ako štátna škola. Poukážeme aspoň na niektoré.

Riaditeľ katolíckej školy ani školský úrad zriaďovateľa katolíckej školy nevykonáva štátnu správu. To znamená, že pri vydávaní rozhodnutí sa na nich nevzťahuje zákon 138/2004 Z. z. o správnom konaní. Postup pri rozhodovaní upravuje § 38 zákona 596/2003 Z. z.

Zákon ukladá zriaďovateľovi povinnosť uviesť v zriaďovacej listine formu hospodárenia školy. Nakoľko ide o neštátnu inštitúciu, nemôže to byť príspevková (ani rozpočtová) organizácia. Bolo by to v rozpore s ustanoveniami zákona 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. V súlade s ustanovením § 6 zákona 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností môžu cirkvi zriaďovať a spravovať účelové zariadenia. Katolícku školu možno považovať za takéto cirkevné zariadenie. Postup pri zriadení školy ustanovuje zákon 596/2003 Z. z. V zmysle ustanovení zákona 431/2002 o účtovníctve Ministerstvo financií SR vydalo opatrenia, ktorými stanovuje postupy účtovníctva a účtovnú osnovu účtovným jednotkám, ktoré nie sú založené alebo zriadené za účelom podnikania. Označuje ich termínom „nezisková účtovná jednotka“. V Spišskej diecéze majú katolícke školy zriaďovateľom určenú formu hospodárenia ako „neziskové účtovné jednotky“. Postup účtovania, účtovnú osnovu, vykonanie ročnej účtovnej závierky a zverejnenie údajov z nej určilo opatreniami Ministerstvo financií SR. Opatrenia sú publikované vo Finančnom spravodajcovi, prehľad o platných opatreniach je na webových stránkach školského úradu Spišskej diecézy (www.kapitula.sk/dsu;

opatrenia sú všeobecne záväznými predpismi, lebo oznámenia o ich vydaní sú zverejnené v zbierke zákonov).

Pracovnoprávne vzťahy na katolíckej škole sa riadia výlučne ustanoveniami Zákonníka práce. Zamestnanci katolíckych škôl nie sú zamestnancami vo verejnej službe, preto sa na katolícke školy nevzťahuje povinnosť odmeňovať zamestnancov tak, ako sú odmeňovaní zamestnanci štátnych škôl. Zamestnanec katolíckej školy dostáva mzdu, zamestnanec štátnej školy plat. Na zriaďovateľov katolíckych škôl sa nevzťahuje povinnosť menovať do funkcií riaditeľov škôl na základe výberového konania, ani 5 ročné funkčné obdobie riaditeľa školy. Nakoľko zákon takýto postup cirkevným školám nezakazuje, zriaďovateľ môže pre ním zriaďované školy stanoviť takéto pravidlá. Podobne cirkevná škola nemusí zriaďovať radu školy, ale zákon jej takúto možnosť ani nezakazuje.

Vedúci zamestnanci katolíckych škôl nemusia predkladať výpis z registra trestov. Katolícka škola tak ako každá iná inštitúcia má povinnosť vydať pracovný poriadok a mzdový predpis. Je možné, aby zriaďovateľ katolíckych škôl vydal mzdový poriadok pre školy a školské zariadenia vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Je dôležité, aby riaditeľ katolíckej školy a školského zariadenia a kompetentní zamestnanci ich zriaďovateľov dobre poznali všeobecne záväzné právne predpisy a dobre vedeli, aké im zo zákona vyplývajú povinnosti, čo musia a čo nesmú konať, čo môžu a čo nemôžu konať.

Konať „môžu všetko“, čo im zákon nezakazuje a musia všetko, čo im zákon ukladá.

PaedDr. Ján Dravecký

Reforma vo vyučovaní náboženskej výchovy na Slovensku

V súčasnej dobe sa stále viac stretávame s pojmom reforma školstva. V oblasti katolíckeho náboženstva sa tento pojem stáva v poslednej dobe tiež veľmi frekventovaným. Termín katolícke náboženstvo vychádza zo Zmluvy medzi Slovenskou republikou s Svätou Stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní, ktorá definuje rímskokatolícke a gréckokatolícke náboženstvo a náboženskú výchovu ako katolícke náboženstvo.

Katolícke náboženstvo sa na školách začalo vyučovať v začiatkoch deväťdesiatych rokov. Aj keď v tom čase už boli pripravené učebnice, menej však boli pripravení učitelia. Ich kvalifikovanosť sa postupne zvyšovala. Dnes je už výnimkou, aby katolícke náboženstvo vyučoval nekvalifikovaný učiteľ.

„Nechceme v Národnom programe výchovy a vzdelávania Slovenskej republiky zdôrazňovať len organizačné zmeny, financie, formálne aspekty, zmeny v riadení, ale ide hlavne o položenie základov zmeny filozofie výchovy, osvojovania si nových hodnôt poznávacích a morálnych kvalít človeka budúcnosti. Mladí ľudia by sa mali strátiť:

- pôžitku bez svedomia, bohatstva bez práce, vedy bez ľudskosti, poznania bez vôle, podnikania bez mravnosti, politiky bez princípov.“

Tieto slová Národného programu výchovy a vzdelávania Slovenskej republiky nás utvrdili v tom, že práve náboženská výchova v škole môže prispieť k osvojeniu si nových hodnôt poznávacích a morálnych kvalít človeka budúcnosti. Náboženská výchova rešpektuje základné otázky človeka spojené s hľadaním zmyslu života. Rozvíja a podporuje základné predpoklady kresťanského životného postoja. Ponúka pomoc pri orientácii v tomto svete a umožňuje prístup k učeniu kresťanských cirkví a k ich tradíciám.

V roku 2004 sme sa intenzívne začali zaoberať myšlienkou ako uskutočniť reformu obsahu, foriem a metód vo vyučovaní náboženskej výchovy. Všeobecné direktorium pre katechizáciu hovorí, že *„je potrebné, aby školské vyučovanie náboženstva figurovalo ako školský predmet s tými istými požiadavkami systematickosti a prítomnosti, ako je to pri ostat-*

ných predmetoch. Má predkladať kresťanské poslstvo a kresťanskú udalosť s tou istou serióznosťou a hĺbkou, s akou iné disciplíny predkladajú svoje poznatky. Neumiestňuje sa však povedľa nich ako niečo doplnkové, ale v potrebnom interdisciplinárnom dialógu.“

Koncom roka 2004 začal pracovať tím odborníkov na novej koncepcii, ktorá bola predstavená v júni minulého roku. Následne boli vytvorené pracovné skupiny, ktoré dodnes pracujú na celkovej reforme náboženskej výchovy.

Analýzou súčasných vzdelávacích potrieb sme zistili, že súčasné osnovy náboženskej výchovy sú doslova „nabité“ učivom a často sa stáva, že žiak je až na konci všetkého. Preto náš prvý krok bol – žiak na prvom mieste.

Určili sme si všeobecný cieľ predmetu. Predmet náboženská výchova sa zameriava na pozitívne ovplyvnenie hodnotovej orientácie žiakov tak, aby sa z nich stali slušní ľudia s vysokým morálnym kreditom, ktorých hodnotová orientácia bude prínosom pre ich osobný a rodinný život i pre život spoločnosti. Náboženská výchova je výchovou k zodpovednosti voči sebe, voči iným jednotlivcom i celej spoločnosti. Učí žiakov kriticky myslieť, nenechať sa manipulovať, rozumieť sebe, iným ľuďom a svetu, v ktorom žijú. Zároveň výučba predmetu naväzuje na ďalšie spoločenskovedné predmety, umožňuje žiakom ozrejmiť si morálny pohľad na mnohé témy otvorenej spoločenskej diskusie. Učí žiakov rozlišovať medzi tým, čo je akceptované spoločnosťou, a tým, čo je skutočne morálnym dobrom pre jednotlivca i pre celú spoločnosť.

Obsah učiva v súčasných učebných

osnovách v jednotlivých ročníkoch základnej školy je spracovaný monotematicky a neprehľbuje sa v nasledujúcich ročníkoch. Výchovno – vzdelávací proces súčasnou štruktúrou osnov nedosahuje stanovené ciele na osvojovanie si kľúčových kompetencií žiakov.

Na to, aby došlo k efektívnemu osvojovaniu si kľúčových kompetencií, je potrebná najmä zásadná zmena obsahu a spôsobu vyučovania, vyučovacích metód a stratégií smerom k aktívnemu zapojeniu žiaka do procesu učenia, ktoré je založené na skúsenosti a zároveň je prepojené so životom.

Z uvedeného vyplýva, že je nevyhnutná aj zmena celkovej štruktúry učebných osnov. Navrhli sme kombináciu špirálovitej s lineárnou. V špirálovitej štruktúre sa uplatňuje prehľbovanie obsahov učiva v nasledujúcich ročníkoch na náročnejšej úrovni. V lineárnej štruktúre je rozdelený obsah učiva do podstatných lineárnych oblastí. Základnou časťou reformy je redukcia obsahu učiva. Snažili sme sa navrhnúť základné tzv. kmeňové učivo náboženskej výchovy.

V marci tohto roku KPKC zaslalo na Ministersvo školstva SR projekt experimentálneho overovania nových učebných osnov náboženskej výchovy a náboženstva. Po schválení projektu Ministersvom školstva SR by mal byť experiment spustený vo vybraných školách rôzneho typu. Mal by prebiehať tri školské roky. Počas experimentu bude projekt zverejnený na pripomienkovanie na našej webovej stránke.

Uvedomujeme si, že reformu náboženskej výchovy nemôžeme uskutočniť bez učiteľov, ktorí ju budú realizovať v praxi. Preto v spolupráci s inými vzdelávacími inštitúciami pripravujeme ďalšie vzdelávanie a formáciu učiteľov náboženskej výchovy.

Reforma si taktiež vyžiada tvorbu nových učebníc, metodických materiálov a pomôcok.

Ing. Mgr. Anna Kopecká

Výchovné projekty pre katolícke školy

Pre školský rok 2006/2007 sme pripravili niekoľko výchovných projektov:

Dni sukní

- katolíckym školám ponúkame projekt Dni sukní, ktorého cieľom je výchova k ženskej elegancii vyjadrujúcej ženskosť a jemnosť
- projektom chceme upozorniť na potrebu usmerniť dievčatá k estetickému cíteniu a vkusu pri obliekaní
- v školskom roku budú tri dni sukní, ktoré budú mať sprievodné akcie.

Darček v škatuliach od topánok

- cieľom projektu je výchova k deleniu sa a nezištnej pomoci sociálne slabším rodinám v svojom okolí
- úlohou projektu je príprava darčiekov do škatúl od topánok /napr. hračka, kniha, vlastnoručne vyrobený darček, písacie potreby, omaľovánky, pastelky, farby, zakúpenie hygienických potrieb: mydlo, zubnú pastu, kefku, hrebeň, krém, ozdoba do vlasov pre dievčatá.../
- darček môže pripraviť jednotlivec, skupina detí, celá trieda
- označenie darčeka: komu je určený /chlapcovi, dievčaťu, označenie vekovej kategórie/

- spôsob odovzdania darčiekov: pri slávnostnej školskej akadémii, anonymne alebo prostredníctvom charity.

Teleprojekt „Koncil“

- cieľom projektu je spoznať poslanstvo Druhého vatikánskeho koncilu a realizáciu jeho poslania v svojej diecéze
- projektom chceme osloviť mladých ľudí a vzbudiť u nich záujem o aktívnu účasť na dianí vo farnosti a diecéze
- žiaci v projekte budú hľadať prínos diecéznej synody, budú vytvárať partnerstvá so školami v diecézach, kde sa uskutočnila diecézna synoda /alebo kde prebieha/, môžu navrhovať riešenie niektorých aktuálnych problémov, projektom chceme osloviť aj strednú generáciu /generáciu rodičov/.

Druhý ročník projektu Modlitby za školy

- projekt je zameraný na prehĺbenie zodpovednosti mladých kresťanov za evanjelizáciu svojho školského prostredia.

Environprojekt trochu inak

- projekt zameraný na zber kvalitného plastu /vrchnáky od čistiacich prostriedkov, plastových fľaš.../ pokračuje aj v nasledujúcom školskom roku, cieľom projektu je podpora misijných staníc.

V spolupráci s projektom infovek pripravujeme v školskom roku 2006/2007 nasledujúcu projektovú činnosť:

Teleprojekt Krížom – krážom po Slovensku

- zameraný na spoznávanie známych slovenských osobností. Súčasťou projektu bude internetová súťaž „Poznáš tento chrám?“ V dvojtyždňovom intervale sa žiaci môžu zapojiť do súťaže tak, že budú odpovedať na súťažnú úlohu – zamaskovaný chrám.

Druhý ročník Teleprojektu Ján Pavol II.

- projekt zameraný na spoznávanie duchovného odkazu tohto veľkého pápeža pre nás.

Internetový časopis /3 x do roka/ pre mladších žiakov Luskáčik

- jeho obsahom budú rôzne úlohy na určitú tému /pexeso, tajnička, priradovačka, tvorba vlastného príbehu.../, ktoré žiaci môžu vypracovať na hodine Náboženskej výchovy s využitím IKT.

Nové publikácie

Generácia Jána Pavla II.

Publikáciu sme pripravili spoločne s Katolíckou univerzitou v Ružomberku. Obsahuje informácie zo života Jána Pavla II. a katechézy autorov inšpirovaných jeho životom a čiernobielu fotodokumentáciu.

formát A5
rok vydania: 2006
počet strán: 48
cena: 20 Sk

PaedDr. Klára Soľanová: Metodická príručka hospitácie Katolíckeho náboženstva

Pomôcka pre metodikov diecéznych katechetických úradov a kňazov, ktorí vykonávajú hospitáciu náboženstva. Okrem metodiky hospitačnej činnosti obsahuje aj príklady spracovaných hospitácií.

formát A5
rok vydania: 2006

počet strán: 46
cena: 50 Sk

Veronika Vlčáková žiačka 3. ročníka ZŠ Novot', práca s názvom: Mojžiš
1. miesto v II. kategórii celoslovenského kola výtvarnej súťaže „Biblia očami detí a mládeže“.